

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Traditio quæ Diœceseon Administrationem nec esse, nec futuram fuisse
merè Monarchicam demonstrat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

esset, in rebus magni momenti, Fideles convocare, nec ipsis insciis concludere; agitur enim de quodam Corinthio, inestus ad primum gradum ad Lineam directam reo, ejusque poenâ: de quo sic Corinthios alloquitur. *Ego quidem absens corpore, praesens autem spiritu, jam judicavi, ut praesens eum, qui sic operatus est, in nomine Domini Jesu Christi, congregatis vobis, & meo spiritu cum virtute Domini Jesu tradere hujusmodi hominem Satanae in interitum carnis, ut spiritus salvus sit.* Quibus verbis ostendit Apostolus se, si praesens fuisset, Fideles cum Senioribus convocatum fuisse, & cum ipsis de hac re deliberatum fuisse distinctione praedictâ observatâ.

Item 1. ad TIM. Cap. 4. §. 2. 7. & 14. duo dicit Apostolus, quae denotant Ordinationes ab Episcopis Fidelibus esse communicandas, ut monerentur, an Ordinandi *bona fama & sine crimine essent*: quippe inter dotes in Ordinandis requisitas recenseret eos esse debere inconfutibiles & bonae famae. Eadem communicatio facienda erat speciatim quidem Presbyteris, cum de ad Presbyteratum Ordinandis agitur, nam plurimum Presbyterorum manuum impositio, sicut & Episcoporum, in hac Ordinatione necessaria erat. *Noli negligere gratiam, quae est in te, quae data est tibi cum impositione manuum Presbyterii: eos autem, quorum Ordinationi partem habebant, nosse Presbyteros necesse erat.*

Praedictam de Ephesinis Presbyteris annotationem, nempe, quosdam esse, qui nonnullas Civitatis partes gubernarent, ejusdem Epistolae Cap. V. versic. 17. confirmat, his verbis: *qui bene praesunt Presbyteri duplici honore digni habeantur.* Qui versiculus de Episcopis non est intelligendus, quamvis quandoque Apostoli Episcopos Presbyteros vocaverint, vel ipsi hoc sibi nomen arrogarint. Seniores ergo, qui in vobis, obsecro ego consenior, pascite gregem Dei, inquit PETRUS Cap. V. §. 1. Ubi vox Seniores, tum de Episcopis, quibus gregis cura praecipue commissa est, tum de Presbyteris Simplicibus, qui etiam de eo curam habent, dependenter ab Episcopis, intelligi potest. Pariter D. JOANNES in II. & III. Epistola Presbyteri nomen sibi adscribit. Episcopis nomen Presbyteri convenire, quia Presbyteri sunt, fatentur; non tamen ad illos esse restringendum, in vers. praedicto: res enim de qua loquitur, inter eas non est, quae Episcopis tempore Apostolorum propria essent, cum Presbyteros, cum Episcopis, Ecclesiam gubernare supra ostensum fuit; praeterquam quod utrum *Timotheus* super quosdam Episcopos Jurisdictionem haberet planè incertum est; nihil enim probat evidenter, eum esse Metropolitanum; at, è contra, quosdam esse Presbyteros *Timothei* Jurisdictioni subditos, qui eum adjuverant certissimum: id probat evidenter; tum Civitatis magnitudo, tum Christianorum in eâ commorantium numerus.

Huc facit ejusd. Cap. vers. 19. in quo Paulus *Timotheum* monet, ne adversus Presbyterum accusationem recipiat, nisi sub duobus vel tribus testibus; si enim is, qui Presbyteris debetur honos, postulet, ut accusatio probationibus destituta rejiciatur, quantum magis ut à solo Episcopo non judicetur, sed cum pluribus Presbyteris. Hanc propter fortasse rationem *Codicis Ecclesiae Africanae Caput XII.* praecipit Presbyteros à sex Episcopis esse judicandos: ex qua patet hanc Ecclesiam nullatenus sentire hanc & cetera ejusdem momenti negotia à solis Episcopis fore terminanda.

Haec ipsa sunt Novi Testamenti momenta, quae docent Diocesum administrationem ex CHRISTI institutione non esse merè Monarchicam, ita, ut Episcopus absque Cleri, praecipuorum nempe Presbyterorum participatione, omnia, etiam quod commune Cleri bonum spectat, praestaret: ideo autem plura non sunt, quia Scriptores Sacri de formâ Ecclesiae administrationis sermonem habendi saepius locum non habuerunt, quod concludere fas est, ut ex his

quae allata sunt contra gubernationem merè Monarchicam.

Jam ad ea, quae docet *Traditio*, veniamus, per quae eorum, quae dicta sunt, habebit confirmatio, & illustratio. Sed prius notandum МАТТН cap. XVIII. v. 2. ad probandam Conventuum Ecclesiasticorum necessitatem, vel utilitatem saepe adduci, ut alicujus ponderis res majori cum prudentiâ, æquitate, examinentur & decendantur: haec sunt verba; *ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Ibi CHRISTUS in medio eorum, qui in ejus nomine congregabuntur, assistere promittit eoque magis, quod major erit Conventus. Porro si duo vel tres sic congregati hoc jure potiantur, quantum magis si plures: indè fit vesiculum saepius ad Concilia & quidem numerosissima applicari, quam ad Synodum Diocesanam, in qua etiam locum habet; quod agnovit in Synodo anni 1548. Archiepiscopus Treverensis.

TRADITIO

Quae Diocesum administrationem nec esse, nec futurum fuisse merè Monarchicam demonstrat.

Traditionem integram, ad quam longo opus esset volumine, hic non suscipimus. Infinita propemodum essent in quolibet saeculo colligenda testimonia, in quibus necesse esset, quod est ob utrum elucidare, quod contrarium videtur, concordare, nec non an legitima, an supposititia sint, examinare, quam plurima inveniatis in Synodis à Christo ad nostram usque aetatem coactis; in SS. Patribus, tum Graecis, tum Latinis; in Novi Testamenti Interpretibus, cum loca citata exponunt; in Historicis Ecclesiasticis, aliisque, qui suae aetatis usus obiter, vel consulto, observaverunt, Scriptoribus.

Satis erit libros, in quibus multa referuntur, indicare, & quaedam praedicta, ex quibus id evidenter inferitur, colligere. Libri isti inscribuntur 1. *De Antiquo jure Presbyterorum in regimine Ecclesiastico* in 12. Typis mandato Taurini an. 1678. 2. *Ecclesiae administratio in communi*: duo Tom. in 12. typis mandati circa annum 1709. Gallico idiomate 3. *Differentiatio* itidem Gallica. *de autoritate Secundi Ordinis in Synodo Diocesana*, in lucem edita an. 1720. nunc autem recudenda latine. 4. THOMASINUS in sua *Disciplina* cujusque Partis Lib. 1. in Cap. ubi de *Capitulis & Cardinalibus*. 5. Corpus Juris Canonici *caus. XII.* in qua Canonibus de Bonorum in communi possessione, & de fructuum distributione colliguntur *caus. V. & VI.* & aliis, quae de *Judiciis* agunt. *TIT. de Elect. de Suppl. neglig. Pralat. de Praebend. de concessa Praeb. de his, quae sunt à Pralatis sine consensu Capituli: ut sede vacante, nil innovetur: de reb. Ecclesiae alienandis, vel non: de excessib. Pralat. 6.* Horum Titulorum Juris Interpretes, & inter alios GONZALES, qui omnia loca, ad quem spectant, Titulum, sive ad probandum, sive ad obijciendum, adducit. Praedicta autem haec sunt.

PRÆJUDICIUM I.

Episcopos, sicut Praedecessores Apostolos, greges suos gubernasse quolibet aetate, & in quibuslibet locis, ubi Pietas & Spiritus Apostolicus infusus fuit, existimandum videtur; horum exemplum apud Successores habitum fuisse praecipuum, quod, eò lubentius observaverint, quod Apostolos CHRISTI, quocum conversati sunt, voluntatem & cognovisse & adimplevisse non dubitaverint. Suprà autem merè Monarchicam non fuisse Apostolorum administrationem, imò nec ipsos absque Seniorum, seu Presbyteronem participatione aliquid cujusdam momenti egisse, probatum remanet: his ergo felicibus temporibus Provinciae

Merito-

Metropolitani, Primatiae Primates, Patriarchatus Patriarcha, Ecclesiae Universalis Papa, in iis administrationis formam secuti sunt. Quod itaque de Provincialium Ecclesiasticarum administratione sanxerunt Canones Apostolici, Nicæni, & Antiochiæ, id Diœceson administrationem spectat: atqui Canones hi prohibent, ne in his, quæ ad bonum Provinciae commune pertinent, Episcopi sine Metropolitano, nec Metropolitanus sine Episcopis aliquid præstent: pariter igitur existimandum sanxisse, ne de his, quæ ad bonum Diœcesis commune attinent, Episcopi sine Presbyteris, nec Presbyteri sine Episcopo aliquid præstarent.

Canone 33. inter Canones LXXV. Apostolorum collectos juxta *Gentiani*, *Herveti* & *Haloandri* Versionem, in fine Decreti *Gratiani*, qui est 35. in Versione *Dionysii Exigui* CONCIL. TOM. I. habetur, à cuiusque Nationis, vel Populi Episcopis sciendum, quisnam inter Episcopos primus sit, eumque tanquam caput habendum, nec in his, quæ bonum commune spectant sine ejusdem sententia & consilio, uti nec à Metropolitano, sine eorum consensu, aliquid alicujus momenti agendum, & inde salvabitur concordia, & Deus per Christum Dominum glorificabitur.

Qui Canon, ut facilius exequeretur, 35. qui apud *Dionysium Exiguum* 38. reperitur, præcipit, ut duæ, quolibet anno, cogantur Episcoporum Synodi, quæ Decreta aut Dogmata ad fidem vel ad pietatem pertinentia examinent, & controversias Ecclesiasticas terminent, & quo utrumque sit cogendum, tempus designat.

Canones Apostolorum communiter habentur, ut compendium regularum in Sæculis Apostolicis observatarum.

Idem ferè sancit *Nicæni Can. 4. & 5.* Nam 4. in fine, habetur, omnia, quæ in Provincia fiunt, (quod ad ea, quæ bonum Provinciae commune est restringendum) à Metropolitano esse confirmanda: & 5. à mediâ parte usque ad finem, præcipit, ut duæ Provinciales cogantur Synodi, quibus Episcoporum, cum Diœcesanis, controversiæ terminarentur, & inde, pro cunctis ejusdem momenti causis, Synodos esse celebrandas, insinuat.

Hanc etiam duarum, quolibet anno, Synodorum celebrationem sancit Concilii *Antiocheni*, an. 341. coacti *Can. 20.*: Tempus designat, easque necessarias declarat, ut magnæ finiatur controversiæ, & necessitatibus Provinciae provideatur; additque, in ipsis autem Conciliis adsint Presbyteri & Diaconi: Quod hujus Synodi, *Can. 19.* & *Nicæna 6.* sancit, quod, cum diversæ sunt sententiæ, major numerus Legem statuatur.

Eò autem congruentius ad Diœceson administrationem hi Canones referuntur, quòd, 1. *Can. 28.* apud *Hervetum* & *Haloandrum* & apud *Dionysium* 40. vetans, ne sine Episcopi, cui gregis cura commissa est, quique de animabus rationem est redditurus, participatione, Presbyteri & Diaconi quidquam agant, intelligendum dat, eos quâ potiebantur administrationis parte abusus fuisse.

2. Cum hæc prohibitio similis sit huic: quam facit *Can. 33.* Episcopis, ne quid absque Metropolitani consensu suscipiant; eo planè modo est intelligenda; & ut hæc, ad res quæ bonum Diœcesis, vel Provinciae commune spectant, limitanda.

3. E 38. Apolt. Canone depromuntur Canones, qui duas quolibet anno celebrandas esse Diœcesanas Synodos, in *Dissertatione* citata colliguntur. Porrò: quæ Canones hos considerant Concilia, Synodos Diœcesanas ad commune bonum Diœcesis, cuius cunctis, tum Primi, tum Secundi Ordinis Pastoribus Cura commissa est, existimarunt.

4. *Can.* Apostolicus juxta quosdam 40. juxta alios 41. socios facit Episcopo Presbyteros & Diaconos pro Ecclesiæ fructuum distributione, secundum uniuscujusque necessitatem; per quod in horum bonorum administrationem veniebant, ut videre est *Canon. Concil. Antiocheni 25.* Episcopum pœna plebentæ, qui

sine illorum participatione ea distribuit, quique contententibus Presbyteris coadministratoribus, vel in sui, vel in illorum usum ea confert.

6. *Can. Apolt. 57.* Presbyterum Episcopo, ad Clerum & Populum gubernandum, adjungit, eosque pari pœna plebit, si sint negligentes, & in socordia perseverent, *Episcopus vel Presbyter: ait Can. qui Cleri vel Populi curam non gerit, & eos pietatem non docet, segregetur, & si in socordia perseveret, deponatur.*

Ex quibus omnibus Canonibus, nedum Diœcesum administrationis formam, Provinciae formæ similem fuisse concluditur: verum & ipsi per semetipsos probant Episcopum non solum, sed & Presbyteros cum ipso, in quodam sensu gubernasse: consequentia in eo posita est, quòd, sicut res Provinciae communes Episcopis & Metropolitanis simul agentibus, sine quo nil grave fiebat, in communi tractabantur. Pariter, res Diœcesis communes Episcopo & Presbyteris simul agentibus faciendæ erant; & sicut Metropolitanis & Episcoporum concursus in his, quæ Provinciae bonum commune spectabant, nedum utilis, sed & necessarius erat, ita Episcopi & Presbyterorum concursus, in his, quæ ad bonum Diœcesis pertinebant paris utilitatis & necessitatis habebatur.

His Apostolorum Canonibus exponenda veniunt primorum Sæculorum Episcoporum testimonia, de modo, quo suam gubernarunt Diœcesim. De negotiis cum Clero deliberabant, non solum quia decebat, verum quia, ut ita agerent, necessarium fore ducebant; qui Canones condebant, quod antè factum fuerat, scribebant, & sic Leges non scriptas scribebant; Itaque, illorum Canonum collectio est veluti consuetudinarium Ecclesiasticum, sive quoddam Corpus diversarum Ecclesiasticarum Consuetudinum, vel institutionum Ecclesiasticarum.

PRÆJUDICIUM II.

Autor de jure antiquo Presbyterorum jam citatus *Cap. V. VI. VII. VIII.* Duodecim priorum sæculorum testimonia in gratiam administrationis in communi colligit, præcipua extrahuntur ex *S. Clemente Romano*, *S. Ignatio*, *S. Ireneo*, *S. Clemente Alexandrino*, *Tertulliano*, *Origene*, *S. Cypriano*, *Firmiliano*, *Hylario Diacono*, *S. Gregorio*, *Chrysostomo*, *Hieronymo*, *Augustino*, *Theodoro*, *Isidoro Hispalensi*, *Venerabili Beda*.

Inter illa, quæ à *S. Cypriano* depromuntur, sunt notabiliora; nemo enim Patrum ita sæpè & tam clare de parte, quam cum Episcopo habet Secundi Ordinis Clerus in Diœcesis administratione, sermonem habuit; & idè, per eum, quod in aliis obscurum videtur, est exponendum. Idcirco Autor laudatus, postquam asseruit hunc Patrem nil novum stabilisse, sed viam tritam secutum esse, addit, Patres antiquos eo ipso posteriores, sicut ille sentit, & ita sensisse: nempe, res maximas ab Episcopo, cum Clero, esse agendas; in iis consilium, nec non deliberationem communem esse necessariam, & satis esse quòd differat, ut eis provideat, quam, si sine Presbyteris illas terminet. Postèa, iis, quæ ex hujus Patris Operibus objiciuntur, respondet Autor, & ex ipsis locis objectis, vel saltem ex Epistolis, ex quibus depromuntur, responsa adducit. Hic autem advertas, velim, quòd, quando de quodam capite ad praxim pertinente unanimes sentiunt, signum sit illud esse Traditionis Apostolicæ. Vide *Dist. XII. Cap. 11.* ex *S. Augustino* extractum: *illa autem, quæ non scripta, sed tradita custodimus, quæ quidem toto Terrarum orbe observantur, datur intelligi, vel ab ipsis Apostolis vel à plenariis Conciliis, quorum in Ecclesiâ saluberrima auctoritas, commendata atque statuta retineri; sicut quod Passio Domini, Resurrectio, Ascensio in Cælum, & Adventus Spiritus Sancti, anniversariâ solemnitate observantur; & si quid aliud tale occurrit, quod ab Universâ servetur, quacumque se diffundat, Ecclesiâ.* Quia ergo generalem in communi Ecclesiam gubernandi usum Concilia plenaria præcepisse vidimus, consequens est, eum usum ab Apostolis ortum habere, qui juxta Christi voluntatem eum instituerunt.

PRÆ-

PRÆJUDICIUM III.

Positionem nostram probat adhuc usus antiquus & continuus Synodos Diœcesanas celebrandi; ut enim notat citatæ Autor *Dissertationis*; nedum Decreto-rum publicandorum causâ, & ut de animarum cura, & de propriis eorum, qui vocabantur, moribus ratio redderetur, convocabantur; sed præsertim, ut liza dijudicarentur, difficultates nata terminarentur, & abusus, postquam cum Clero deliberatum fuit, provideretur. Quod probant 1. Analogia harum Synodorum cum Conciliis Provincialibus, ad instar quorum instituta videntur, & in quibus vocati ut Judices sedent, & corrigunt, & Decreta habent. 2. Sententiæ, vel saltem consilium Secundi Ordinis, quorum loca expressa afferuntur. 3. Secundi Ordinis Clericorum Subscriptiones Synodi Decretis vel Institutionibus. 4. Quorundam Officialium, quæ fit in communi, electio.

Cujus usus antiquitatem probat, ex eo, quod illius origo sive initium planè ignoretur, & sic ab Apostolis esse dicit *S. Carolus*, existimans, Episcopos Apostolorum exemplum secutos fuisse, dum Presbyteros, qui cum ipsis de rebus magni momenti deliberarentur, convocarent; continuitatem verò & perpetuitatem probat, tum omnium Sæculorum Canonibus, qui harum Synodorum celebrationem præcipiunt, tum institutionibus in ipsis habitis, quæ in Conciliorum collectione à P. LABBÊO referuntur; tum Ecclesiæ Gallicanæ Decretis à B. OCHHELLO collectis, tum Actuum & Monumentorum Ecclesiasticorum à P. MARTENE; tum denique plurium Diœcesum, Parisiensis nempe, Duchianensis, Rochomagensis, & omnium hujus Provinciæ Libris Synodicis.

PRÆJUDICIUM IV.

Ecclesiæ Cathedralis Capituli successio ad Diœcesis administrationem sede vacante, Clerum hujus administrationis, dum sedes occupatur, participem esse demonstrat: alioquin, quo titulo eam administraret, non pateret. Jus illud ad eum non transmittit Episcopus defunctus, qui ad vitam tantum administratione fruens, nemini, qui suo nomine, post ejus mortem, possideat, exerceatque potest illam transmittere. Præterquam quod invito, vel consentiente Episcopo defuncto, illud jus possidet, nec etiam per commissionem habet, quippe statim ac è vita functus est Episcopus eo potitur, secundum axioma, *mortuus vivum invertit*. Ergo jus illud habet jure Societatis, quæ potestatem, quam Socius non potest exercere, socio transmittit, & indè, quæ olim erat in usu devolutio Collationum Episcopi negligentia alius-ve culpæ conscii, ad Capitulum, de quâ, ut infra. Quæ quidem Cleri successio ad Ecclesiæ vacantis administrationem alii non debet suam originem, quam Ecclesiæ Universali, alius enim præter Clerum Sede vacante eam non administravit: quod si quandoque fuerint Visitatores & Administratores ad regimen deputati, exceptio fuit, quæ firmat regulam: indè fit, quòd ex Juris Textibus, qui de hac sermone habent, nec unus, qui eam non supponat, & è contra plurimi sunt, qui eam dirigunt. Vid. TIT. *Ne sede vacante*, qui in pluribus collectionibus, ex quibus altera Pars Juris in *Pitheana* editione constat, reperitur, LIB. III. vide etiam TIT. *de supplend. negligent.* quem in iisdem invenies. LIB. I.

PRÆJUDICIUM V.

Pauca sunt Concilia, sive Generalia, sive Particularia, in quibus quosdam non reperias Presbyteros, vel Diaconos ab Episcopis, seu Metropolitanis, vel Primatibus, aut Patriarchis, aut Summis Pontificibus deputatos, eosque in locum eorum, qui eos deputaverant, sententiæ jure gaudere constat; & consequenter Institutionibus ad Ecclesiæ Universalis vel particularis regimen initis & fidei morumque Decisionibus concurrere. Porro; hujus momenti negotia Secundi Ordinis Clericis,

nisi quemdam horum usum in Diœcesi obtinuissent credita fuisse, non est verosimile, aliter, imprudens esset talis deputatio, nec non horum Deputatorum electio. Existimandum ergo Secundi Ordinis Clerum conjunctim cum Episcopo Diœcesim gubernasse, & indè usum, ut suo in his occasionibus fungantur officio, obtinuisse: hoc autem in *Dissertatione* quâdam, de horum Deputatorum autoritate, probatur, subscriptionibus in Conciliis, & aliis Actis, quæ videre est in collectione LABBÊI: quod probationem facit non mediocrem Diœcesum regiminis in communi ab Episcopo & Clero. Similem habes in clausulâ sæpè in Summorum Pontificum Decretalibus, quando de rebus magni momenti agitur, insertâ, his verbis, *de Consilio Fratrum nostrorum, vel habito tractatu cum Fratribus*, aut aliis æquivalentibus, quorum exempla reperies c. 5. de *Conf. c. 1. 2. de Postul. c. 55. de Elect. c. 5. de Off. Legat. c. 10. de his, quæ sunt*, & aliis quam plurimis; itâ, ut locus sit illam subintelligendi, in his, in quibus Summi Pontifices in rebus cujusdam momenti vel decidunt, vel sententiam ferunt, posito quòd illam omiserint.

PRÆJUDICIUM VI.

Episcoporum, Summorum Pontificum, aliorumque Primi Ordinis Præfulum multò majorem in sæculis XII. XIII. XIV. quam in prioribus autoritatem fuisse certum est: & idè, si ex his temporibus in Secundi Ordinis gratiam afferantur testimonia, quæ Ecclesiæ administrationem in communi probant, quantò magis pro Prioribus Sæculis id probabunt: atqui *Tomii II. CORPORIS JURIS* Collectiones, qui horum trium Sæculorum Textus complectuntur, in gratiam regiminis in communi multos continent, quorum præcipuos in TIT. *de his, quæ sunt à Prelato sine consensu Capituli* videbis; ubi quædam, quæ evinctis temporibus in usu fuerunt, principia inferuntur. Hos sedulo colligemus, ceteros tantummodo indicaturi.

Caput I. de antiquo Valentie Concilio depromptum nullam pronuntiat Ecclesiæ bonorum ab Episcopis, sine Clericorum consensu & subscriptione, donationem, venditionem, aut permutationem: quia hæc bona in communi possidentur. Hoc autem communem faciebat inter utrosque in his bonis Jurisdictionem: & indè oriuntur regulæ sequentes; *Quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet: In re communi potior est conditio prohibentis*. Hinc fit quoque, ut, qui in communi Feudum possident, pariter in communi possideant provenientem ex eo Jurisdictionem. *Alexander III.* in suo ejusdem Tit. c. 3. responso, hujus Textus dispositionem imitatur. Hi duo Textus de administratione in communi bonorum Ecclesiasticorum sermonem habent: sed quartus qui est ejusdem, ad Patriarcham Hierosolymitanum, Pontificis ad eum casum, non limitatur. Is in Diœcesis administratione Capituli sui consilium negligebat, aliorum consilium requirens, cujus improbitatem Papa insinualans, ne in futurum id præstet, præcipit: cujus rationem hanc affert, quia unum cum Canonicis, cujus Caput est, & illi membra, efficit corpus, & indecorum est, imò & Sanctorum Patrum institutioni contrarium, membrorum consilio aliorum consilium antepondere. *Novit plenius, sicut credimus, discretionis vestræ prudentia qualiter tu & Fratres tui unum Corpus sitis, quòd tu caput, & fratres membra esse probantur; undè non decet te, omissis membris, aliorum consilio in Ecclesiæ tuæ negotiis uti, cum id non sit dubium, & honestati tuæ, & Sanctorum Patrum institutionibus contraire*. De Abbatum & Abbatissarum institutionibus & destitutionibus, quas sine Capituli consilio faciebat Patriarcha, agebatur. Casus ille particularis locum præbuit Papæ principium generale ob oculos ponere, quod est administrationis in communi fundamentum: Episcopus & Clerus, cui Fratrum nomen adscribit, corpus sunt, cujus Episcopus caput est, & illi membra. Dedecet autem & SS. Patrum institutionibus contrarium, caput sine membrorum parti-

tici-

participatione agere; ad hæc suo ut fungeretur officio Patriarcha, omnes ejus actus irritat Papa, quos in suæ prohibitionis contemptum facturus est: hæc autem nullitatis pœna docet, administrationem in communi, nedum congruam esse, sed & necessariam.

Cap. V. ex eadem Epistola de promptum est: cunctis Diœcesis negotiis Beneficiorum Collationibus, Electionum confirmationibus, abusu correctionibus, novis institutionibus principium allatum applicat, quia igitur non decet prudentiam tuam in negotiis tibi commissis Ecclesie consilium fratrum tuorum postponere, cum quibus unum Corpus existere comprobatur, fraternitatem tuam per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus in correctionibus, confirmationibus, & aliis ejusdem Ecclesie negotiis, fratres tuos requiras, & cum eorum consilio, vel senioris partis, negotia eadem peragas, & pertractes, & quæ statuenda fuerint, statuas, & errata corrigas, & evellenda distipes, & evellas. Hæc autem, de quibus Papa sermonem habet, capita sunt administrationis Ecclesiastica præcipua. Ibi consilium, pro consensu poni, nullitatis pœna indicat; & præterea, ex sequentibus patet, necessarium sibi esse ad Privilegia concedenda, & ab ipsis esse signanda, Canonicorum consensum, Patriarcham fateri; quippe qui, cum quædam concederet, Canonicorum, ipsis incisis, signaturam supponebat, propter quod Papa & sic concessa & sic concedenda, irritavit.

C. 2. 3. 6. ejusd. Tit. quæ Abbates, Abbatissas, aliosque Communitatum Superiores docent ad Beneficiorum collationem, sicut ad bonorum ad Communitatem pertinentium, Conventualium consensu indigere, Episcopum Cleri consensu pariter egere probant: ratio similis est; agitur utrobique de Corpore, cujus qui præest, est Caput & alii Membra sunt; hi sine ipsis nil agere possunt: hæc est eorum Capitulum dispositio.

Ceteri ejusd. Tit. Textus alienationes irritant, si fiant à Præsule, Corpore non consentiente. Hæc autem pœna nullitatis in possessione in communi fundatur, quæ pars est reliqua Episcopi cum Clero Societatis, quæ Socios in negotiis communibus communiter agere, obligabat.

Duplici modo nostram positionem probat ejusd. Tit. Cap. 20. ultimum. Apud Honorium III. conquesta erant Provincia Senonensis Capitula, Metropolitanæ & Suffraganeos ad Conciliorum Provinciae deliberationes, in rebus etiam, in quibus illorum intererat, ea non admittere; respondet Summus Pontifex, se id Fratribus suis communicasse, & cum iis sensisse, ad Provinciae Concilia Capitula esse vocanda, eorumque Deputatos ad deliberationes, præsertim in rebus, in quibus illorum evidenter interesset, admittendos: *Tractatu cum Fratribus nostris habito, diligenter, & utique nobis, & eisdem Fratribus nostris concorditer visum fuit, ut ipsa Capitula ad hujusmodi Concilia invitari debeant, & eorum Nuntii ad tractatus admitti, maxime super illis quæ ipsa contingere Capitula dignoscuntur.* Vocem hanc, maxime, advertas, velim; significat enim, nedum quando illorum interesset, Conciliorum Decretis Capitula sententiæ jus habere; verum etiam, quia Socii sunt cum Episcopo in Diœcesis administratione. Quæ Textus decisio tam æqua visa fuit, ut communiter admissa fuerit, & admittatur; Capitula enim semper vocata sunt, & adhuc vocantur ad Concilia Provincialia, quando quædam celebrantur.

Ex aliis, qui Clerum, in Diœcesis regimine, partem habere probant, Textibus, præcipui 1. Ii sunt, qui Capituli consilium Episcopo esse necessarium docent, ut in Diœcesanos informant, corrigant, puniantque: C. 3. de consuet. in 6. BONIFACIUS VIII. in fine sæculi XIIII. illius Juris communis necessitatem supponit; quippe, qui ad hoc posse Episcopum eximi officio, consuetudine legitime præscripta, supponit.

2. Qui de Capituli, Sede vacante, ad Episcopi Jurisdictionem successionem agunt, de eâ loquuntur quasi

de re communiter stabilitâ, vide Cap. 2. ne Sede vacante, in quo HONORIUS III. hoc jus supponens liberam ad Episcopum pertinentem Beneficiorum collationem excipit; Cap. 11. de major. & obed. quo dicitur hoc jus à Præsulibus Jurisdictionem quasi Episcopalem ad Ecclesias transiisse. C. 1. ne Sede vacante in 6. quo Beneficia, quæ Episcopus conjunctim cum Capitulo conferrebat, ab iis quæ separatim, vel cum Capituli consilio largiebatur, decernit, hæc successori reservanda, illa à Capitulo posse conferri declarat, & ad Episcopum. Suspendit extendit, quod jus de Episcopo mortuo dicebat. Cap. 3. quo dicitur Capitulo Episcopo captivo Jurisdictionem debere exercere & 4. de supplend. neglig. in 6. quod docet, Papam Capitulo abutente vel hoc jure uti negligente, debere Visitatorem dare.

3. Qui jus Beneficia conferendi ab Episcopo ad Capitulum transire docent, cum Episcopus eo abutitur, vel uti negligit. C. 3. de supplend. neglig. C. 5. de concess. Prab.

4. Qui quædam esse Beneficia supponunt, quæ Capitulum cum Episcopo habito ut Episcopo confert. C. 13. de conc. Prab. C. 31. de elect. Illud ultimum supponit jure communi Præbendarum collationem ad Episcopum & Capitulum pertinere.

5. Qui Episcopum non posse sine Capituli judicio Presbyteros suspendere dicunt.

6. Qui iis, quæ Episcopi Jurisdictioni nocere possunt Capituli consensum esse necessarium supponunt, vide Cap. 17. de Major. & Obed. in quo HONORIUS III. prohibet, ne latum iudicium de jure Primatiæ Bituricensis inter & Burdigalensem Archiepiscopos, Deputati publicent, quin prius de Capitulorum consensu certi fiant.

7. Qui quædam esse declarant Capitula, quæ in sua Membra Jurisdictionem haberent, quæ pars esse videtur illius, quam cum Episcopo in communi exercebant, quamque consuetudine, vel aliter acquisiverant Cap. 13. de Off. Judicis Ordinarii. c. 13. de foro competenti: horum prior de alio Jurisdictionis jure ab Ecclesiarum Cathedralium Capitulis acquisito agit; nempe, quod potest divini Officii cessationem præcipere, ad quam, si justa sit prohibitio, Episcopus teneatur. Idem dic de potestate Statutorum faciendorum, vel antiquorum mutandorum, modò Episcopo non sint nociva. C. 9. de consuetud.

Ex quibus omnibus colligere est juxta Christi & Apostolorum institutionem, quæ verbo scripto & tradito declaratur, purè Monarchicam non esse Diœceson administrationem, uti nec Provincialium, Primatiarum, Patriarchatum, & Ecclesie Universæ: Presbyteros, saltem in his, quæ ad bonum commune spectant, partem habere debere, sicuti Suffraganeos Provincialium administrationi, in his, quæ ad Provinciae bonum pertinent, & sic gradatim: gubernandi formam huic institutioni congruentiorem esse, ut ii, quorum interesset, congregentur, & Statuta fiant, quæ ab omnibus, vel saltem à majori parte necessaria judicantur, idemque in Decisionibus serventur, quando sunt cujusdam momenti.

Colliges iterum Jurisdictionis in communi ab Episcopo & Capitulo possessionem, rem esse favorabilem, præsertim apud Gallos, quorum in eo positæ sunt libertates, quod Jus commune antiquum præ ceteris conservarunt, & adhererunt, in eo quippe usu, illius à CHRISTO instituti juris, cujus voluntatis, Apostolorum & usque ad Sæculum XIII. Successorum præxi, monumentum continuum habetur. Hic autem, velim, fecernas jus cunctis Ecclesiis commune aliquid peragendi à privatis quarundam Ecclesiarum Titulis, quæ hanc tam sanctam institutionem fideliter servaverunt; si enim in his Titulis quædam occurrant vitia, contemnenda veniunt. Rem debemus formæ præferre. Quando de usurpatione merito præsumitur, ad rigorem agatur, nihil æquius; verum, si contraria sit præsumptio, quod fit quando quod in Titulorum dispositione continetur, præxi primæ congruit, quæ est

æquè antiqua ac Ecclesia toto orbe diffusa, & per omnes ætates transmissa, usque ad litterarum datam, hinc favorabiliter & benignè Tituli videntur esse interpretandi; & vitia, si quæ suspicantur, contemnenda, præsertim si quæ factus fuit Titulus primordialis, ætate, hæc pro vitis non haberentur: de cæteris subsequen-
tibus juxta primævum judicandum est.

TITULUS XX.

VARIA OPUSCULA Concilii TRIDENTINI Executionem, Publicationem, Apologiam, Interpretationem, Modum tractandi Doctrinam, Decretorum conciliationem, plurimumque de illis Dubiorum resolutionem contingentia.

PRÆFATIO.

IN Notis Historicis circa Concilia Generalia, de TRIDENTINO non pauca observavimus, utpote necessaria, ad susceptam illorum inter se comparisonem absolvendam. Multo plura seorsim tractanda supersunt, quæ ad *Capita*, in TITULO comprehensa, reducuntur: hæc autem singula peculiari notatione dignissima illius Decreta Jus novissimum continent, quo non cognito, Jus anterius, vix explicari potest. Hinc enim discitur quod illi additum est; quæ in illo mutationes factæ sunt. Multa, præterea, contra Concilium Tridentinum dicta sunt, quæ, pro posse, diluere oportet. Extant nonnulla, quæ videntur contraria, vel obscura sunt; quæ, proinde, conciliatione, vel expositione indigent; non ubique recepta, quæ statuit circa Disciplinam: circa quod notanda NATIONES, quæ receperint, quæve non receperint; quo modo, & quando receptæ fuerint, singulares Regulæ circa illius Interpretationem statuta, innumeræque hinc ortæ Declarationes, circa quas plura discutienda fuerunt, propter Regiones in quibus illa auctoritatem habent. Extant apud FAGNANUM plurima notanda circa has Declarationes, nec non quædam Axiomata Generalia circa idem Concilium, quæ seorsim colligere ac explicare necesse fuit. His de causis facta sunt, quæ eduntur, Opuscula.

SECTIO I.

CAPUT PRIMUM.

EXCERPTA à CONCILIIS GALLIÆ Concilio TRIDENTINO posterioribus, circa Executionem Decretorum illius.

Post finem Concilii Tridentini, decem Concilia in Galliis habita fuere. Primum, RHEMENSE, ann. 1564. Secundum, ROTHOMAGENSE, an. 1587. Tertium, RHEMENSE, an. 1583. Quartum BURDIGALENSE, eodem anno. Quintum, TURO-
NENSE eodem anno. Sextum, BITURIGENSE an. 1584. Septimum, AQUISEXTIENSE, an. 1585. Octavum, TOLOSANUM, an. 1590. Nonum NARBONENSE 1609. Decimum BURDIGALENSE an. 1624.

Dumque Tridentinum durabat, unum habitum fuit Narbone, an. 1551. 10. Decemb. post Sessionis XIV. Tridentini, quæ est 1551. 25. Novemb. & 4. sub JULIO III. cœpit enim Narbonense hoc Concilium 10. Decemb. ejus Anni, & absolutum est die

20. ejusdem Mensis, CONCIL. Tom. XV. p. 3. Porro: notabile est, quod, licet Concilium hoc Narbonense de multis egerit rebus, quæ discussa fuerunt in his XIV. Sessionibus ipsi anterioribus; nihil tamen dicat, undè inferri possit, quod harum Sessionum Decreta viderit, vel se ipsis conformare studuerit: quod ut comprobetur, Decreta de Fide Catholica, de Tonsurâ & Habitu Clericali, de Prædicatione Verbi Dei, de Prædicantibus adversis, & de Præbendâ Theologali, de Dimissoriis, de Sacramentis Penitentia & Eucharistia legantur. Patet ex citatis hujus Concilii Narbon. Canonibus, collatis cum Decretis correspondentibus laudatarum Sessionum; quod non præceperit Parochis, ut Gregi suo doctrinam illarum Sessionum exponant; sed jubet, ut eum erudiant juxta Articulos à Facultate Parisinâ, procurante FRANCISCO I. confectos, ut essent regula doctrinæ, donec Concilium Generale controversiam ejus temporis diremisset. Quamvis igitur Concilium hoc Narbonense magna partî Tridentini posterius sit, haud tamen ex illis est Conciliis, quorum Excerpta daturi sumus, circa Executionem Decretorum Concilii Tridentini.

De cæteris dicendum in genere, quod conveniunt in duplici capite valdè notabili. 1. Singula promissuè receperunt omnia Decreta Tridentini circa Fidem; receperunt, inquam, sine examine, seu discussione: idè quod ipsi vîsa sint evidenter consona Traditioni Ecclesiarum suarum, à quâ recesserant Hæretici his Decretis damnați. Factum hoc probatur per Professionem fidei à quâ incipiunt, quæ est illa à PRO IV. proposita, Articulum expressum ad receptionem eorundem Decretorum continens, Excipiendum tamen est primum Concilium Rhemense, quod inchoatum est tum, cum hæc Professio fidei nondum in Gallias pervenerat, quippe quæ data sit Idibus Novembris 1564. CONC. Tom. XIV. p. 946. ac Concilium hoc auspiciatum est 25. ejusdem Mensis 1564. CONC. Tom. 15. pag. 53.

Sed quantum Concilia hæc unius labii sunt in receptione Decretorum Concilii Fidem, tantumdem, circa acceptationem, modumque acceptandi Decreta Disciplinæ, discrepant; nullum est enim, quod hæc universa receperit, eorumque Executionem jufferit: quod, profecto, oritur ex eo, quod illa omnibus Provinciis ex æquo non convenirent, vel, quæ necessaria, vel utilia erant alicui Provinciæ; alii inutilia erant.

Præterea, plura ex iis ita sunt recepta, ut nulla Concilii Tridentini mentio facta fuerit. Nonnulla recepta, quatenus ab hoc Concilio confecta, ipsiusque sub nomine: quæ in formâ aliud est discrimen inter Concilia Galliæ, nimirum, quod alia recipiant multa Decreta hoc modo, alia verò, pauciora. Ratio est, quod Concilium Tridentinum in Regno publicatum non fuisset; imò Rex huic promulgationi intercederet: utendum erat temperamento pro variâ locorum, temporum & personarum qualitate; ideoque, alia plus, alia minus adhibuerunt, ut mox patebit.

CAPUT II.

Concilium RHEMENSE.

Concilium 1. Rhemense habitum fuit annis 14. priusquam Decretum contra Matrimonia Clau-
destina conversum fuisset in Legem Civilem, per Constitutionem Blesensem; ideoque, ab eo publicando abstinuit; sed Decretum fecit consimile, opportuno tempore promulgandum. Eodem modo se gessit quoad Decretum circa Nuptias coactas; quapropter, utrumque Decretum seponit cum hac Inferiptione; Decreta à Synodo quidem probata, sed nondum publicata. Eandem ob causam, nec non ob offensam à Tridentinis Patribus Galliæ illatam, Synodus Rhemensis neque in his duobus Decretis, neque in cæteris ab eodem Concilio excerptis, facit mentionem Loci, in quo illa

Receptio
Generalis
Decretorum
circa Fidem.

Excipit
Concilium
Rhem.

Decretorum
Disciplinæ
receptio.

Matrimo-
nium
Clandest.